

NOUCHKA VEYT STUDENTEN CENTEN

MANTEAU

© 2025 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Nouchka Veyt

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

www.nouchkaveyt.be
@nouchkaveyt

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Omslag en binnenwerk: Martijn Dentant, Armée de Verre Bookdesign
Auteursfoto: Sam Gysen

Eerste druk maart 2025

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

Disclaimer: In dit boek hebben we gebruikgemaakt van de recentst beschikbare gegevens en bronnen. We hebben onze uiterste best gedaan om de informatie zo accuraat en actueel mogelijk te presenteren. Desondanks kunnen er onbedoeld fouten of onvolkomenheden in voorkomen. Bovendien is het mogelijk dat er sinds het ter perse gaan van dit boek nieuwere gegevens beschikbaar zijn. Wij raden lezers daarom aan om, waar relevant, altijd de recentste informatie te raadplegen.

ISBN 978 90 223 4169 8
D/2025/0034/24
NUR 740 / 780

Aan de Vlaamse minister van Onderwijs 5
Inleiding 9

1	Studeren, wat kost dat?	15
2	Op zoek naar studiefinanciering	21
3	Op kot	63
4	Werken als student	85
5	Ondernemen en studeren	113
6	Budget en geldzaken	145
7	De foute studiekeuze	163
8	Studeren in het buitenland	191
9	Acht financiële valkuilen	195
10	Afgestudeerd! En nu?	207

Bronnen en verantwoording 221
Nawoord 222

Aan de Vlaamse minister van Onderwijs

Geachte minister van Onderwijs,

Woensdag 2 oktober 2024. Het nieuwe academiejaar ging zopas van start. In *De Morgen* lees ik: 'Een diploma halen was nog nooit zo duur.' Ondanks toelagen en andere financiële hulpmiddelen wordt studeren voor jongeren van doorsnee middenklassengezinnen volgens datzelfde artikel gewoonweg te duur. Hoe kan dat nu? Is het doel van de studietoelagen niet om studeren voor iedereen mogelijk te maken? Moet het hoger onderwijs dan niet toegankelijk zijn voor iedereen, los van de financiële achtergrond?

Onlangs ontmoette ik Lisa, een enthousiaste studente rechten uit Leuven. Wat me meteen opviel aan haar is dat ze erg vastberaden is en grote dromen heeft: ze studeert rechten omdat ze wil opkomen voor mensen die moeilijk zelf voor hun rechten kunnen strijden. Zulke mensen moeten we in onze maatschappij koesteren, als je het mij vraagt. Lisa's ambities vragen van haar uitzonderlijke inspanningen. Als studente zou haar grootste zorg slagen voor de examens moeten zijn, maar voor Lisa is het einde van de maand halen een veel grotere uitdaging. Thuis heeft ze het niet breed. Haar ouders doen wat ze kunnen, maar dat is niet veel. Lisa krijgt een studietoelage, waarmee ze studiegeld, cursussen en andere

benodigdheden kan betalen. Maar aangezien ze ook op kot zit – pendelen zou Lisa vijf uur per dag kosten en een negatief effect op haar studieresultaten hebben – heeft ze veel meer nodig dan dat om te kunnen leven. Om dat te kunnen betalen werkt Lisa nu drie avonden per week in een sportschool. Ze is gelukkig zelf erg sportief en vindt dat wel een leuke job. Niet dat ze veel keuze heeft, want zelfs met haar studentenjob is het moeilijk om rond te komen.

Het verhaal van Lisa is het verhaal van zoveel studenten. De cijfers spreken boekdelen. Aan het einde van vorig academiejaar berekende de Vlaamse Onderwijsraad nog dat de kosten van studenten de afgelopen drie jaar stegen met ongeveer 20 procent. De financiële tegemoetkomingen voor studenten die daar behoefte aan hebben stegen niet evenveel mee. Aangezien de studiekosten zoveel hoger werden, is ook het aantal studenten dat het moeilijk heeft om die kosten te betalen gestegen. Het aantal beursstudenten nam de laatste jaren opvallend toe. En dan is er nog de kwetsbare groep van studenten uit de lagere middenklasse die geen recht heeft op een toelage, omdat het gezinsinkomen net hoger is dan de maximumgrens om nog in aanmerking te kunnen komen voor een studietoelage. Zij komen misschien nog wel het meest in de problemen.

We laten waardevol talent liggen.

De kosten om te studeren zijn toegenomen, en daarmee ook de druk op studenten en hun gezinnen. Studenten met ambitie en vaak ongekend doorzettingsvermogen moeten afhaken omdat studeren financieel te zwaar wordt. We laten waardevol talent liggen. Steeds meer jongeren geven ook aan dat ze zich zorgen maken over hun financiële toekomst. Studentenjobs dienen

tegenwoordig niet meer voor leuke extraatjes, maar zijn een noodzaak geworden. Zonder bijbaan is het voor veel studenten onmogelijk om de studiekosten te betalen. En nee, dat geldt niet enkel voor studenten uit de armste gezinnen. Als ik met studenten uit de middenklasse spreek, hoor ik ook daar dat de ouders niet anders kunnen dan het budget beperken. Studeren is uitzonderlijk duur geworden, en bijna iedereen ondervindt dat.

Het huidige systeem van studietoelagen en financiële ondersteuning schiet duidelijk tekort en is dringend aan hervorming toe. Ik sluit me volledig aan bij de drie pijlers die de Vlaamse Vereniging van Studenten daarvoor bedacht. Als eerste moeten meer studenten in aanmerking komen voor een studietoelage. Een volledige groep van studenten uit de zogenaamde lagere middenklasse, die zich wel degelijk in een financieel kwetsbare situatie bevindt, wordt door het huidige systeem aan zijn lot overgelaten. Die studenten komen massaal aankloppen bij de studentenvoorzieningen van de hogeronderwijsinstellingen, waar het budget voor sociale toelagen elk jaar moet worden uitgebreid. De voorwaarden voor een studietoelage moeten zo aangepast worden dat ook zij recht hebben op een volwaardige beurs van de Vlaamse overheid. Ten tweede moet de efficiëntie van het systeem opgetrokken worden. Studenten in een moeilijke financiële situatie

Het huidige systeem van studietoelagen en financiële ondersteuning schiet duidelijk tekort en is dringend aan hervorming toe.

vinden niet altijd de weg naar een studietoelage, omdat de administratieve rompslomp die aan zo'n toelage voorafgaat studenten afschrikt. Met een automatische procedure zou elke student die recht heeft op een toelage die zonder meer moeten krijgen. Ten derde zouden de bedragen van

de studietoelagen zo moeten worden verhoogd dat ze overeenkomen met de werkelijke studie- en leefkosten. En nee, dat geld dient niet om een latte macchiato of hippe schoenen te bekostigen. Zolang de bedragen niet verhogen, schiet de studietoelage zijn doel voorbij. Een studietoelage die er niet voor zorgt dat je je studies kan betalen, is redelijk zinloos.

De democratische toegang tot het hoger onderwijs moet gewaarborgd blijven. Financiële beperkingen zouden geen obstakel mogen vormen voor het behalen van een hoger diploma. Wie

Financiële beperkingen zouden geen obstakel mogen vormen voor het behalen van een hoger diploma.

denkt dat dat vandaag niet het geval is, dwaalt. Ik heb vrienden die hun studies hebben stopgezet omdat ze die met de beste wil van de wereld niet konden betalen. Vrienden die door alle werkuren tijdens het academiejaar

niet toekomen aan studeren, en alles proberen in te halen tijdens de blokperiode. Vrienden die bijna dubbel zo lang over hun opleiding doen omdat ze simpelweg geen tijd én energie overhouden om te studeren na een urenlange busrit, en ook geen budget hebben om op kot te gaan. Zo ziet de situatie eruit in de praktijk, u kan daar niet omheen. Daarom vraag ik u, als minister van Onderwijs, om in te grijpen. De Vlaamse samenleving en de Vlaamse studenten moeten elkaar versterken. De studenten van vandaag zijn de toekomst van morgen. En zij hebben u nodig om die toekomst te kunnen realiseren.

Met vriendelijke groet,

Nouchka Veyt

februari 2025

INLEIDING

Over studiekeuzes en de toekomst

Draai de bladzijde maar om. Nee, niet deze bladzijde, maar die van het hoofdstuk ‘middelbare school’. Plots is het dan echt voorbij en moet je heel wat keuzes maken, met de studiekeuze vooraan in de rij. Op Instagram kom ik geregeld *reels* tegen waarop iets staat in de aard van: ‘POV: ik koos voor de studierichting die me interesseerde’, waarbij vervolgens een aantal beelden passeren die een situatie van armoede schetsen. Ik weet eerlijk gezegd niet goed wat ik moet denken van die filmpjes. Ze geven me een wrang gevoel, maar er zit wel een grond van waarheid in. Als je mij zou vragen: ‘Nouchka, wat moet ik gaan studeren?’ Dan zou ik vrijwel onmiddellijk antwoorden: ‘Doe wat je graag wil doen.’ Maar als ik vervolgens een minuutje zou nadenken, zou ik waarschijnlijk eraan toevoegen: ‘Kies misschien wel iets waarmee je later een goede job kan vinden.’ Volg je je hart of je verstand? Dat is een dilemma waarop geen helder antwoord te formuleren valt. Ik denk dat je de twee moet samenleggen, zoveel als mogelijk is.

Vergis je niet, studeren is zwaar. Dat mag gerust met zoveel woorden gezegd worden. Je zal lange dagen in de aula doorbrengen en vele uren achter je bureau verslijten. Je zal vloeken op de

onlogische slides van die ene docent en jezelf moeten tegenhouden om dat boek van 500 pagina's niet door het raam te zwieren. *Been there, done that.* Anderzijds zijn er de interessante vakken, de vakken waarvoor je je studierichting hebt gekozen, waarover je alles wil weten en die je wil meenemen in je latere carrière. Het zijn die vakken, de gepassioneerde docenten en de professoren die hun carrière als stand-upcomedian gemist hebben, die alle ellende draaglijk maken. Die vakken ontbreken wanneer je

**Elke dag
geconcentreerd bezig
zijn met iets wat je
oprecht niet graag doet,
dat is moeilijk vol te
houden.**

een studierichting kiest die jou eigenlijk totaal niet interesseert. Ik denk dat het slechts voor een handvol studenten is weggelegd om een zeker diploma te behalen enkel en alleen met het oog op een financieel gunstig toekomstperspectief. Elke

dag geconcentreerd bezig zijn met iets wat je oprecht niet graag doet, dat is moeilijk vol te houden. En het eindigt niet na je studies, want achteraf trek je met je diploma in de 'ik-vind-dit-niet-leukwetenschap' naar de arbeidsmarkt. Probeer dan maar eens enthousiasme in een sollicitatiegesprek en op de werkvloer uit te stralen.

Toch is geld niet onbelangrijk. Studeren doe je niet zomaar, je wil daar wel iets mee bereiken. Het is algemeen bekend dat een afgestudeerd socioloog gemiddeld minder verdient dan een ingenieur, we moeten daar niet flauw over doen. Dat aspect volledig negeren bij het maken van je studiekeuze is misschien toch niet zo verstandig. Toegegeven, als achttienjarige lijkt dat ver van je bed. Het is niet eenvoudig om een studiekeuze te maken die je financiën zoveel jaren later ten goede zal komen. Je bent nu eindelijk van de

strengere regeltjes van de middelbare school af en wil vooral je going doen, *who cares* wat er later gebeurt? Ik ben hier alleszins niet om je de les te spellen, maar wat ik zeker weet is dat 'later' er veel sneller aan komt dan je denkt. De jaren als student die oneindig lijken wanneer je eraan begint, zijn in een oogwenk alweer voorbij. Rekening houden met de toekomst is dus niet zo vergezocht, letterlijk en figuurlijk. Mijn grootvader – 'de vokka', zoals wij hem noemen – vertelt me al minstens tien jaar hetzelfde: 'Of je nu vijf frank per uur verdient of je verdient er tien, de dag duurt even lang.' Hij is nog van die tijd weetjewel, toen ze met Belgische frank betaalden in plaats van euro's. Wat hij hiermee wil zeggen is dat je hoe dan ook zal moeten werken, maar jij kan wel voor een stuk zelf bepalen hoeveel je daarmee zal verdienen.

Universiteit of hogeschool? Dat is nog zo'n dilemma. Wat vaak gebeurt is dit: 'Ik kies voor hogeschool, want ik ben bang dat ik universiteit niet zal aankunnen.' Of ook omgekeerd: 'Ik probeer het eerst aan de universiteit en als dat niet lukt, is er altijd nog de hogeschool.' Dat zijn echt geen goede redeneringen. Er is een groot verschil tussen beide types opleiding. Rechtspraktijk is niet 'Rechten, maar dan op de hogeschool' en TEW is niet de moeilijkere variant van Bedrijfsmanagement. Uiteraard zullen die richtingen wel iets met elkaar te maken hebben en zal er overlappende leerstof zijn. Het is niet voor niets zo dat je na een bachelor op de hogeschool een schakelprogramma op de universiteit kan volgen om daarna aan een master te beginnen die verband houdt met je eerdere bacheloropleiding. Maar het doel en de inhoud van de opleiding zijn anders. Aan de hogeschool volg je een professionele bachelor of een graduaat. Die zijn veel meer praktijkgericht dan de academische bachelors die je terugvindt op de universiteit. In het begin zal je een theoretische basis moeten opbouwen, maar

in de latere jaren nemen de praktijkvakken toe. Zo word je klaargestoomd voor de arbeidsmarkt. Aan de universiteit ligt de focus op kennis en wetenschap. Je kan natuurlijk ook praktijklessen hebben, maar de focus ligt op de theorie. Je analytische, synthetische en onderzoeksvaardigheden worden scherper gesteld. Op een academische bachelor volgt een masteropleiding. In tegenstelling tot een professionele bachelor biedt een academische bachelor maar weinig kansen op de arbeidsmarkt. Het wordt echt gezien als een voorbereiding op de master. Daarin komt naargelang van je studierichting al wat meer praktijk aan bod, maar over het algemeen word je eigenlijk geschoold als een wetenschappelijk expert die heel veel kanten op kan. Eigenlijk moet je dus vertrekken van vragen zoals: Wil ik een specifiek beroep uitoefenen? Leer ik graag theorie vanbuiten of steek ik liever de handen uit de mouwen? Wil ik na mijn bachelor de optie hebben om te gaan werken of neem ik er graag nog een master bij? Probeer in de eerste plaats de antwoorden op deze vragen helder te krijgen.

Maak je toch de foute keuze, dan kan je je nog altijd heroriënteren. Dat hoeft geen desastreuze gevolgen te hebben. Lig je daar 's nachts van wakker? Dan heb je gelukkig dit boek al in handen. In hoofdstuk 7 leg ik je uit hoe je dat kan doen zonder je studiefinanciering te verliezen en waar je zoal op moet letten. Nog zoiets waarvan studenten vandaag wakker moeten liggen is de zogenaamde harde knip. Sinds het academiejaar 2023–2024 moeten studenten na twee jaar geslaagd zijn voor alle vakken uit het eerste jaar. Ben je niet voor al deze vakken geslaagd, dan mag je nog geen vakken uit het derde jaar opnemen. Het eerste jaar wordt nu beschouwd als een 'drempelpakket'. De vakken uit het eerste jaar zijn drempels die je moet halen voor je naar het derde jaar mag. Dat is niet zo onlogisch: de vakken uit het eerste jaar leggen vaak de

theoretische basis die je nodig hebt voor de vakken die erop volgen. Slaag je niet over de hele lijn in het eerste jaar? Dan heb je dus nog de kans om dat goed te maken in het tweede jaar, maar dan moet je echt slagen. Als dat niet lukt, mag je niet verder met je opleiding. Dat is natuurlijk vervelend, want als je pas na twee jaar van opleiding verandert, loop je risico's op het vlak van je leerkrediet en studietoelagen. De Vlaamse overheid hoopt je met deze maatregel dus aan te moedigen om je studie met succes af te ronden.

Je hebt misschien al opgemerkt dat de dynamieken op de arbeidsmarkt wat aan het veranderen zijn. In de kranten komen koppen voorbij als: 'Voor bijna de helft van de vacatures heb je geen diploma of werkervaring nodig.' Het blijkt dat er nooit eerder zoveel vacatures waren in Vlaanderen waarvoor dat niet vereist was. Voor veel werkgevers wordt een diploma dus minder belangrijk. Dat geldt vooral in sectoren waar de behoefte aan personeel erg hoog is, zoals de schoonmaaksector. Daarnaast geven bedrijven meer en meer interne opleidingen, waardoor starten met ervaring of een diploma minder noodzakelijk wordt. Je kan je dan de vraag stellen: 'Is een diploma hoger onderwijs mijn inspanningen nog wel waard?' Arbeidseconoom Stijn Baert, van wie ik het genoegen had zelf les te krijgen, zei daarover in een video van de Universiteit van Vlaanderen: 'Weinig investeringen leveren zoveel op als een opleiding hoger onderwijs.' Een diploma hoger onderwijs verhoogt je kansen om werk te vinden én een hoger loon te strikken. Het antwoord is dus: ja. Maar studeren is wel echt een investering, zowel in tijd als in geld. Laat dat nu net zijn waarmee ik jou wil helpen!

Een diploma hoger onderwijs verhoogt je kansen om werk te vinden én een hoger loon te strikken.

Als je straks aan je studie begint, opent er zich een wereld van kennis die je op andere manieren misschien niet snel zou ontdekken. Het is een periode waarin je niet alleen leert, maar ook volop kan groeien, nieuwe vrienden maakt en ervaringen opdoet die je je leven lang bijblijven. Je zult ongetwijfeld vaak horen van ouders en andere volwassenen: 'Mijn studententijd was de mooiste tijd van mijn leven.' Studeren is dus niet alleen maar hard werken, maar biedt ook de kans om je horizon te verbreden en gaat gepaard met een waaier aan leuke activiteiten. Aan de laatstejaars van het middelbaar wil ik als advies meegeven: informeer je goed, ga naar info- en openlesdagen en ga in gesprek met docenten en studenten. Zo krijg je een duidelijker beeld van wat je te wachten staat en maak je hopelijk een weloverwogen keuze voor de toekomst.